

Sygn. akt V KK 344/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 września 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Michał Laskowski (przewodniczący, sprawozdawca)
SSN Małgorzata Gierszon
SSN Paweł Wiliński

Protokolant Katarzyna Wępa

w sprawie **K. K.**

skazanego za czyn art. 36 dekretu z dnia 13 czerwca 1946 r. o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy Państwa (Dz.U. z 1946 r., Nr 30, poz. 192 ze zm.),

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k. w dniu 7 września 2021 r.

kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego na korzyść skazanego od wyroku Sądu Wojewódzkiego w W.
z dnia 30 maja 1951 r., sygn. akt II K [...]

- 1. uchyla wyrok w zaskarżonej części i na podstawie art. 537 § 2 k.p.k. uniewinnia K. K. od popełnienia czynu z art. 36 dekretu z dnia 13 czerwca 1946 r. o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy Państwa (Dz.U. z 1946 r., Nr 30, poz. 192 ze zm.);**
- 2. kosztami procesu obciąża Skarb Państwa**

UZASADNIENIE

Sąd Wojewódzki w W., wyrokiem z dnia 30 maja 1951 r., sygn. akt II K [...], skazał K. K., syna I. i Z., ur. 14 kwietnia 1918 r. w m. R. za to, że od lipca 1950 r. do dnia zatrzymania tj. 29 listopada 1950 r. na terenie N. i powiatów K. i Z. pełnił nadal czynności kierownicze w sekcje „[...]” tzw. służby grupy, mimo że władze odmówiły dalszego zalegalizowania wymienionej sekty, organizując tajne zebrania wyznawców sekty, tj. czynu z art. 36 dekretu z dnia 13 czerwca 1946 r. o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy Państwa (Dz.U. z 1946 r., Nr 30, poz. 192 ze zm.; dalej powoływany także jako m.k.k.) na karę roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności, z zaliczeniem na poczet kary stosowanego aresztu od dnia 28 listopada 1950 r. (por. postanowienie Sądu Okręgowego we Wrocławiu z dnia 6 maja 2019 r., III Ko 492/18 o częściowym odtworzeniu akt sprawy Wojewódzkiego Sądu Okręgowego w W. w sprawie II K 128/51).

Kasację od tego wyroku wniósł Prokurator Generalny, który na podstawie art. 521 § 1 k.p.k. zaskarżył wyrok w całości w części skazującej za czyn z art. 36 m.k.k. na korzyść K. K.. Zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie prawa materialnego, tj. art. 36 dekretu z dnia 13 czerwca 1946 r. o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy Państwa (Dz. U. z 1946 r., Nr 30, poz.192 ze zm.), polegające na uznaniu K. K. winnym popełnienia przewidzianego w tym przepisie przestępstwa, mimo że swoim zachowaniem oskarżony nie zrealizował ustawowych znamion wymienionego przestępstwa, ani znamion żadnego innego czynu zabronionego. Podnosząc ten zarzut, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i uniewinnienie oskarżonego od popełnienia zarzucanego mu czynu.

Podnosząc powyższe, wniósł „o uchylenie zaskarżonego wyroku i uniewinnienie K. K. od przypisanego mu czynu”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest oczywiście zasadna, co uprawniało do uwzględnienia jej w całości w trybie art. 535 § 5 k.p.k., tj. na posiedzeniu bez udziału stron.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowane od wielu lat jest stanowisko, według którego zakresem pojęcia „związek”, w kontekście art. 36 m.k.k., nie można obejmować zbiorowości wyznaniowej „[...]” będącej wspólnotą o

charakterze religijnym. Sama więc przynależność do tej wspólnoty i prowadzona w jej ramach działalność religijna, nie mogła wyczerpywać żadnego ze znamion przestępstwa określonego w art. 36 m.k.k. (por. np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 17 marca 2021 r., V KK 70/21; z dnia 14 czerwca 2013 r., IV KK 146/13; z dnia 27 stycznia 2011 r., II KK 142/10; z dnia 9 listopada 2004 r., III KK 235/04 i z dnia 27 września 2000 r., II KKN 160/00).

Trafnie zatem wskazano w kasacji, powołując się na wcześniejsze orzecznictwo Sądu Najwyższego, że wspólnota religijna „[...]” funkcjonująca na mocy rozporządzenia Prezydenta RP z dnia 27 października 1932 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 1932 r. Nr 94, poz. 808 ze zm.), mimo iż została zdelegalizowana decyzją Urzędu do Spraw Wyznań z dnia 2 lipca 1950r., odmawiającą rejestracji tego związku, nie zaprzestała jednak swej działalności religijnej. Cały czas czyniła bowiem starania o uregulowanie swojej sytuacji prawnej w celu umożliwienia swobodnego wyznawania religii, czego przykładem było chociażby przedkładanie organom władzy państwowej statutu wspólnoty i wniosków o ponowną rejestrację. Z tego względu nie można przyjąć, aby istnienie i formy działalności tej wspólnoty, tak przed, jak i po jej delegalizacji, polegające na publicznym głoszeniu zasad wiary, stanowiły dla ówczesnych władz państwowych jakąkolwiek tajemnicę. Natomiast utrzymywanie w konspiracji takich okoliczności, jak np. sposoby komunikowania się wyznawców i miejsca odbywania praktyk religijnych, spowodowane było obawą przed represjami karnymi, jakie spotykały wyznawców „[...]”. Okoliczności tych, jako niemających charakteru konstytutywnego dla „istnienia”, „ustroju albo „celu” związku, nie można poczytywać za decydujące o spełnieniu znamienia „tajności” w aspekcie treści art. 36 m.k.k. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 września 2001 r., V KKN 430/00, LEX nr 553773).

Jak podkreśla się w orzecznictwie, udział w związku, którego istnienie, ustrój albo cel ma pozostać tajemnicą wobec władzy państwowej jest zachowaniem zgoła innym, niż udział w związku znanym wprawdzie organom państwowym, ale któremu odmówiono zalegalizowania. Kryminalizację przynależności do związku niezalegalizowanego ustawodawca wprowadził dopiero z dniem 1 sierpnia 1983 r., przez stosowną nowelizację art. 278 § 1 k.k. z 1969 r., zbieżnego w treści z obowiązującym do roku 1970 przepisem art. 36 m.k.k. (art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 28

lipca 1983 r. o zmianie niektórych przepisów prawa karnego i prawa o wykroczeniach, Dz.U. Nr 44, poz. 203). Wcześniej nie było zatem podstaw do skazania za sam udział w związku w sytuacji, gdy jego istnienie, ustrój i cel znane były organom państwowym, lecz związek ów nie uzyskał legalizacji (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2001 r., III KKN 7/01).

W świetle powyższych zaszłości historycznych oraz ich oceny na gruncie utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego brak jest podstaw do uznania, aby ustalona w niniejszej sprawie przynależność K. K. do wspólnoty religijnej „[...]”, niezależnie od tego, jaką funkcję w jej ramach pełnił, wyczerpywała znamiona ustawowe czynu zabronionego określonego w art. 36 m.k.k. Niewątpliwie w sprawie zatem doszło do rażącej obrazę prawa materialnego, której konsekwencją było oczywiście niesłuszne skazanie K. K. na podstawie ww. przepisu, co wobec niewyczerpania przez zarzucany mu czyn znamion innych przestępstw doprowadziło do uchylenia w odpowiedniej części wydanych w sprawie orzeczeń i uniewinnienia oskarżonego na podstawie art. 537 § 2 k.p.k.

Mając na uwadze powyższe rozważania, Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku. O ponoszeniu przez Skarb Państwa kosztów procesu w sprawie orzeczono na podstawie art. 632 pkt 2 k.p.k.